

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับคตินาบ้านอีสาน และบทบาทครุภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารเกี่ยวกับคตินาบ้านอีสาน และบทบาทครุภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรม

ความหมายและขอบข่ายของคตินาบ้าน

คำว่า คตินาบ้าน ประกอบขึ้นมาจากคำสองคำคือ คติ ซึ่งหมายถึง ทางแนวทาง กับคำชาวนา ซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดาๆ ทั่ว ๆ ไป ซึ่งนับเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ รวมกันเป็นคตินาบ้าน ซึ่งหมายถึงแนวดำเนินชีวิตประจำวันของชาวนาอันเป็นพื้นเพดั้งเดิม และกระทำกันอยู่ทั่วไปสืบกันมาหลายชั่วคน (กุหลาบ มลลิกะมาส 2516 : 1) เป็นคำที่พระยาอนุমানราชชนบทบัญญัติขึ้นเพื่อใช้เทียบคำว่า Folklore ในภาษาอังกฤษ ซึ่งวิลเลียม ทอมส์ บัญญัติขึ้นอีกทีหนึ่งเพื่อใช้เรียกวิชาที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี สิ่งที่ได้ปฏิบัติกันมา โขนละคร บทเพลง สุภาษิต ฯลฯ จากคตินาของชาวนาบ้าน อนึ่งมีนักวิชาการทางคติชนวิทยาท่านหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการใช้คำว่าคตินาบ้าน เทียบกับคำว่า Folklore โดยให้เหตุผลว่า คำว่าคตินาบ้านแตกต่างจากขอบข่ายของวิชา Folklore และเห็นว่าคำว่า "ชาวนาบ้าน" อาจสร้างความเข้าใจผิดได้ง่ายว่าหมายถึงเฉพาะบุคคลบางระดับหรือชาวชนบท และกล่าวว่าวิชา Folklore เกี่ยวข้องกับคนทุกสถานภาพ ชาวชนบทเป็นเพียงกลุ่มชนประเภทหนึ่งเท่านั้น คตินาบ้านเป็นเพียงข้อมูลบางส่วนที่นักคติชนวิทยาสนใจ ทั้งยัง

ได้เสนอให้ใช้คำว่า คติชนวิทยาแทน (กิ่งแก้ว อัครถาวร 2519 : 4) อย่างไรก็ตามก็
 ข้อเสนอนี้ที่ผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพราะยังปรากฏให้เห็นอยู่เสมอที่ใช้คำทั้งสอง
 คือคติชาวบ้านและคติชนวิทยาแทนกันอยู่ ซึ่งอาจเป็นเพราะวงการศึกษากับคติชน
 วิทยาในปัจจุบันของไทย ยังคงมุ่งที่จะศึกษาแต่ "ชาวบ้าน" จริง ๆ ก็เป็นได้ จึงยัง
 พอใจจะใช้คำว่า คติชาวบ้านอยู่บ่อย

ขอบข่ายของคติชนวิทยานั้น นับว่ากว้างขวางมาก เพราะคติชนวิทยา
 ศึกษาทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงนั้นจึงต้องเกี่ยวข้อง
 ทั้งกับวิชา มานุษยวิทยา โบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมวิทยา
 วรรณคดี และจิตวิทยา เป็นต้น ดังที่ อัลเลย์ (Utley 1975 : 412) ได้กล่าว
 ว่า คติชนวิทยาศึกษาถึงผลผลิตทางเจตนาารมณ์ของมนุษย์ที่อยู่นอกเหนือจากการบันทึกไว้
 แต่สัมผัสออกมาด้วยปาก นักคติชนวิทยาและนักมานุษยวิทยาเก็บข้อมูลเหล่านั้นมาด้วยงาน
 วิจัยสนาม และได้แบ่งข้อมูลทางคติชนวิทยาออกเป็น 9 หมวด ได้แก่ เพลงชาวบ้าน
 นิทานชาวบ้าน ทำนองขับที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน ระบายชาวบ้าน โคลง
 กลอนที่ไม่สู้จะมีแบบแผนของกวีโบราณ ละครชาวบ้าน พิธีกรรมแบบโบราณ ยาวชาวบ้าน
 และความเชื่อเรื่องลมฟ้าอากาศของชาวบ้าน ส่วนคูเบอร์ (Cuber 1960
 : 283) ได้แบ่งข้อมูลทางคติชนวิทยาออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ คำานาน เรื่องคติ
 นวนิยาย เทพนิยาย และประเภทอื่น ๆ เช่น เพลงชาวบ้าน สุภาษิต คำพังเพย
 ปริศนา มุขตลก กลอนชาวบ้าน และเพลงเด็ก

สำหรับนักคติชนวิทยาของไทย ส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายและกำหนดขอบข่าย
 ไว้คล้ายคลึงกัน เช่น กิ่งแก้ว อัครถาวร (2512 : 309 - 310) กล่าวว่า คติชาวบ้าน
 หรือคติชนวิทยาเป็นการศึกษาที่ให้ความสนใจเรื่องของคนในด้านความรู้สึกนึกคิด
 และการแสดงออกด้วยวาจา หรือสิ่งที่เขาผลิตขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษามนุษย์
 จากเรื่องราวหรือวรรณกรรมที่ถ่ายทอดกันมาด้วยปากหodayชีวิต และศึกษาสิ่งที่มีมนุษย์
 ผลิตหรือวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยวิธีการผลิตหรือสร้างวัตถุนั้น ๆ ก็ได้รับการถ่ายทอด
 ด้วยปากอีกเช่นกัน และได้แบ่งข้อมูลทางคติชนวิทยาออกเป็น 3 หมวด คือ

1. พวกบุชปาฐะ ได้แก่ บทเพลง นิทาน ปรีชา ภาษิตหรือคำพังเพย ภาษาดิน และความเชื่อ

2. พวกอนุชปาฐะ ได้แก่ กิดปะ หัตถกรรม และสถาปัตยกรรม

3. พวกผสม ได้แก่ การร้องรำ การละเล่น ละคร พิธีกรรม และประเพณี (กึ่งแก้ว อัครดารา 2519 : 4 - 6)

การจัดหมวดหมู่ข้างต้นเหมือนกับ การจัดหมวดหมู่ของ กุหลาบ มัตติกะมาศ (2516 : 2-3) จะต่างกันบ้างเล็กน้อยในส่วนละเอียดและการให้ถ้อยคำ ดังนี้

1. ประเภทใช้ถ้อยคำ (Verbal) ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน นิทานชาวบ้าน บทภาษิต คำทาย(อะไรเอ๋ย) ความเชื่อโชคลาง ภาษาดิน และเพลงเด็ก

2. ประเภทไม่ใช้ถ้อยคำ (Non Verbal) ได้แก่ กิดปะ หัตถกรรม และงานฝีมือของชาวบ้าน

3. ประเภทผสม เป็นการผสมระหว่าง 2 ประเภทแรกได้แก่ ระบำชาวบ้าน การละเล่นของเด็ก และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ

ความรู้เกี่ยวกับกวีชาวบ้านอีสาน

พื้นที่อันเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของไทยปัจจุบันนี้ ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุผู้ที่ครอบครองอยู่ก่อนเป็นชาวฉะว้า โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณจังหวัดนครพนมในปัจจุบัน เรียกว่า อาณาจักรโคตรบูรพ์ ซึ่งจีนเรียกพื้นที่อาณาจักรโคตรบูรพ์เจริญรุ่งเรืองมาก มีกองทัพ วิชาอาราม ตลอดจนโรงพยาบาล โดยรับอารยธรรมอินเดียเข้ามาทางอาณาจักรทวารวดี ซึ่งมีศูนย์กลางบริเวณภาคกลางของไทยปัจจุบันในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชของอินเดีย ก็อรราว พ.ศ. 300 หลายนศวรรษต่อมาได้เสื่อมอำนาจลง ราว พ.ศ. 1400 ขอมได้แผ่อำนาจเข้ามาปกครองสืบต่อ ต่อจากนั้นชนชาติไทย-ลาวก็อพยพจากตอนใต้ของจีนลงมาตามลุ่มแม่น้ำโขงเรื่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยมา โดยกระจัดกระจายอยู่ตามลุ่มแม่น้ำโขงและสาขาราว พ.ศ. 1900 พระเจ้าฟ้างุ้มมหาราชกษัตริย์ลาวด้านข้างก็ส่ง กองทัพเข้ายึดครองภาคอีสาน ชับไฉพวกขอมหนีไปข้างกวาดต้อนไปยังด้านข้างบ้าง ต่อจากนั้นมาดินแดน

ภาคอีสานก็เปลี่ยนไปขึ้นกับลาวล้านช้างบ้าง ไทยบ้าง แม้อาณาจักรล้านช้างทั้งหมด ก็เคยขึ้นกับไทย ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2372 คือในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ขึ้นกับราชอาณาจักรไทยโดยเด็ดขาดสืบมา (ธีระ รุญเจริญและคณะ 2525 : 17 - 21)

การรับวัฒนธรรมของประชาชนชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ระบุว่า ประกอบด้วยการรับวัฒนธรรมทางศาสนาพุทธและฮินดูจากขอม และศาสนาพุทธจากไทยภาคกลาง ดัง ศรีทักร วิไลโกมล (อ้างในธีระ รุญเจริญและคณะ : 23 - 24) ได้แสดงรายละเอียดไว้ว่า อาจพิจารณาได้จากหลายประการคือ มีการเคลื่อนย้ายของประชากรหลายกลุ่มเหาะจากตอนเหนือแล้วกระจายกันตั้งหลักแหล่งตามลุ่มน้ำต่าง ๆ จนถึงปากแม่น้ำโขง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงราวพุทธศตวรรษที่ 19 - 20 มีการแพร่หลายของวัฒนธรรมฮินดู จากบ้านเมืองที่อยู่ชายทะเลและใกล้ปากแม่น้ำโขง เข้ามายังภาคอีสานตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา ในระยะแรกผ่านขึ้นมาจากลุ่มแม่น้ำโขง แต่ช่วงหลังลงมาผ่านขึ้นมาจากทางของเขาในเทือกเขาพนมดงรักด้วย มีการแพร่หลายของวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาจากบ้านเมืองทางตะวันตก โดยเฉพาะจากเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านของเขาในเทือกเขาองพระยาเข็นและเพชรบูรณ์มายังลุ่มน้ำชีและมูลในภาคอีสาน ราวพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา สมัยพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 มีการแผ่อิทธิพลทางการเมืองและวัฒนธรรมจากกัมพูชามาตามลุ่มน้ำโขงไปถึงจังหวัดสกลนคร และอุดรธานี และผ่านเทือกเขาพนมดงรักมาคลุมบริเวณสองฝั่งแม่น้ำมูลทั้งหมด ยกเว้นเพียงบางส่วนของเขตจังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ในลุ่มน้ำชี ซึ่งยังรักษาประเพณีในวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาตลอดมา และสมัยพุทธศตวรรษที่ 19 แสดงการเชื่อมของวัฒนธรรมกัมพูชาบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง และลุ่มน้ำชีตอนบนเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านช้าง ส่วนทางตอนใต้ตั้งแต่เขตจังหวัดชัยภูมิจนถึงนครราชสีมาในเขตลุ่มน้ำมูล กลายเป็นอาณาเขตของกลุ่มเมืองภาคของพอซุนดาเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอาณาจักรสุโขทัย

ส่วนในก้นาคติชาวบ้านอีสานโดยตงนั้น ยังไม่มีผู้ใดกำหนดลักษณะและขอบข่ายคติชาวบ้านอีสานอย่างชัดแจ้งไว้ ผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์คำราและเอกสารบางอย่างที่เกี่ยวกับคติชาวบ้านอีสานมาเป็นแม่แบบ ซึ่งมีบางตงดังนี้

จากรวบรวม ชวรมอักษร(ม.ป.ป.) ได้เขียนคำร่ำคึกขาวบ้าน ชื่อ " คึกขาวบ้าน อีสาน " สรุปเนื้อหาได้ดังนี้ คือ ประเพณีท้องถิ่นอีสาน ภาษีสำนวนพุกอีสาน เพลงพื้นเมืองอีสาน ความทวยอีสาน(ปริศนาคำทวยอีสาน) ความเชื่อ พิธีบายศรีสู่ขวัญ การละเล่นพื้นเมืองอีสาน ภาษาถิ่นอีสาน และนิทานขาวบ้านอีสาน รวม 9 บท

รายละเอียดในหนังสือคำร่ำนี้ หากวิเคราะห์ขอบข่ายคึกขาวบ้านอีสาน โดยอาศัยการกำหนดขอบข่ายคึกขาวบ้านทั่วไป ตามแบบของ กุหลาบ มัลลิกะมาส (2516 : 2 - 3) และของ กิ่งแก้ว อัทธการ (2519 : 4 - 6) จะพบว่ายังขาดหมวดที่ กุหลาบ มัลลิกะมาส เรียกว่า ประเภทไม่ใช้ถ้อยคำ (Non Verbal) หรือกิ่งแก้ว อัทธการ เรียกว่า อมุขปาฐะ ซึ่งได้แก่ ศิลปะขาวบ้าน สถาปัตยกรรมขาวบ้าน และงานฝีมือขาวบ้าน

เมื่อวันที่ 13-16 มกราคม 2522 วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ ได้จัดนิทรรศการทางวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น โดยใช้ชื่อว่า " สมบัติอีสานใต้ " ในงานนี้มีกิจกรรมวัฒนธรรมที่จะจัดหลายรายการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมเหล่านั้นครอบคลุมขอบข่ายคึกขาวบ้านอีสาน (วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ 2522 : 2 - 4) ดังนี้คือ ศิลปะบันเทิง อาชีพพื้นเมือง อาหารและสินค้าพื้นเมือง ประเพณีและวรรณกรรมพื้นเมือง และ ศิลปะพื้นบ้าน อันมีปฏิมากรรม สถาปัตยกรรม และ ศิลปะตกแต่ง

จากการศึกษาเอกสารและสังเกต ผู้วิจัยสรุปขอบข่ายคึกขาวบ้านอีสานได้ดังนี้ คือ

1. พวกมุขปาฐะ คือ พวกที่แสดงออกด้วยภาษาพูด ได้แก่ เพลงพื้นเมืองอีสาน (หมอลำ เจริญ สารภัญญ์ เทศน์แหล่อีสาน เพลงกล่อมเด็ก เพลง ฯลฯ) นิทานปริศนาคความทวย ภาษีสหรือคำทักทาย ความเชื่อ และภาษาถิ่นอีสาน (ไทยถิ่นอีสานหรือลาว ล่วย เขมร ญไท ไช้ ฯลฯ)

2. พวกอมุขปาฐะ คือพวกที่มีได้แสดงออกด้วยภาษาพูด ได้แก่ ศิลปะ หัตถกรรม

และสถาปัตยกรรมอีสาน

3. พวกกลม คือพวกกลมระหว่างพวกแรกกับพวกที่สอง ได้แก่ การแสดง ร้องรำภมอตา กัณฑ์กรม เพลงโคราช การละเล่น ลิขีกรรม และ ละคร

ความรู้เกี่ยวกับมหาตมาคณาญาไทยในการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรม

การศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นอาจทำได้หลายหลายแนว เช่น แนวศิลปะ กรรม แนวจริยธรรม แนวสังคมวิทยา แนวมานุษยวิทยา แนวโบราณคดี และ แนวคติชนวิทยา เป็นต้น แนวคติชนวิทยานั้น เจือ สตะเวทิน (ม.ป.ป. : 3) กล่าวว่า อาจแยกศึกษาได้เป็น 2 แนวคือ การศึกษาเรื่องของตนเองโดยเฉพาะ เช่นคนไทยที่กบมาศึกษาบ้านไทยอย่างละเอียด และศึกษาในเชิงความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ กล่าวคือในเรื่องเดียวกันอาจมีความสัมพันธ์กับอีกประเทศหนึ่งก็ได้ เช่น อาจเริ่มต้นกำเนิดจากแหล่งเดียวกันหรืออาจมีอิทธิพลต่อกัน เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนในการศึกษาภาคีชาวบ้าน นักคติชนวิทยาทั่วไปเห็นว่าขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอนคือ การรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลในทางคติชนวิทยานั้น มุขปาฐะ ทวีสุข (อภิสำเนา : 30 - 31) กล่าวว่า มี 2 ประเภทคือ ข้อมูลขั้นต้น (Primary sources) เป็นข้อมูลดิบที่เก็บจากชาวบ้าน ผู้ให้ปากคำโดยตรง หรือจากการกระทำการแสดงจริง ๆ และข้อมูลขั้นสอง (Secondary sources) เป็นข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว (จากข้อมูลประเภทที่ 1) ส่วนมากมักจะได้จากหนังสือต่าง ๆ ที่ชาวบ้านหรือนักคติชนวิทยาจดบันทึกถ่ายทอดไว้ ส่วนการเลือกสถานที่นั้นควรเป็นที่ที่เป็นลักษณะ "Old Folks" และเคร่งครัดในระเบียบประเพณีดั้งเดิม หรือเลือกท้องถิ่นที่มีความขัดแย้งกันทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้ทราบทัศนคติอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหา

ส่วนวิธีในการรวบรวมข้อมูลทางคติชนวิทยานั้น มีผู้แนะนำไว้มาก อาทิ สตีซ ทอมป์สัน ซึ่งเขียนได้ละเอียดและมีลักษณะเชิงปฏิบัติการสูง (Thompson 1946 : 2) มีขั้นตอนและวิธีการดังนี้ คือ

1. ทำแผนที่จะเก็บข้อมูล
2. ทำบรรณานุกรมพวกที่เก็บได้แล้ว หมายถึงทำบัญชี เช่น สุภาสิค 25 มท ปริศนา 63 มท นิทานคติ 12 เรื่อง นิทานบุชตลก 9 เรื่อง นิทานทรงเครื่อง 4 เรื่อง เป็นต้น

3. วิธีการเก็บ อาจใช้แบบสอบถาม การจดบันทึกธรรมดา การจับบันทึก โดยสัญลักษณ์ศาสตร์หรือตัวเลข การใช้เครื่องบันทึกเสียง การบันทึกเสียงในฟิล์มหรือการบันทึกภาพ

4. ใครจะเป็นผู้เก็บข้อมูล ซึ่งต้องเป็นผู้ชำนาญงาน หากจ้างคนงาน นักศึกษา หรือนักเก็บสมัคร เงินจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชำนาญงาน

ขณะเก็บก็ให้สังเกตกิริยาอาการของผู้เล่าถ่ายทอดไว้ด้วย หากเก็บโดยการบันทึกเสียง เมื่อถ่ายทอดเป็นตัวอักษร ต้องถ่ายทอดทุกคำพูด แม้แต่เสียงหัวเราะ หรือผู้พูดแทรก ทั้งนี้ให้ใสวงเล็บไว้ ภาษาที่ใช้ก็ให้ตรงกับเสียงพูดที่สุดไม่มีการดัดแปลง พร้อมทั้งบันทึกสีหน้าท่าทางประกอบไว้ละเอียด

ส่วนการจัดหมวดหมู่ข้อมูลนั้น อาจมีการแบ่งประเภทอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสม เช่น วิธีของกูดดาบ มัลดีกะมาส หรือกิ่งแก้ว อักดากร ถึงได้กล่าวไว้แล้ว

ส่วนการวิเคราะห์คุณค่าศึกษานั้น อาจทำได้โดยการวิเคราะห์คุณค่า นั้น ๆ หรืออาจวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับศาสตร์อื่น ๆ ถึง บุปผา ทวีสุข (ม.ป.ป. : 2) กล่าวไว้ว่า อาจวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศึกษาวงศ์กับวรรณคดี สังคม ศาสนา ประเพณี ภาษาถิ่นหรือภาษาศาสตร์ แล้วหาคุณค่าโดยอาศัยศาสตร์ต่าง ๆ รับรอง

การอนุรักษ์วัฒนธรรมทำได้โดยการ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ส่งเสริมรักษา บูรณะซ่อมแซม และป้องกัน โดยลักษณะเชิงปฏิบัติแล้วย่อมสามารถกระทำการแก่ ผู้เดียวหรือฝ่ายเดียวได้ ส่วนการสืบทอดหมายถึงการถ่ายทอดหรือเผยแพร่จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกคนหนึ่ง ต้องประกอบด้วยสองฝ่ายคือฝ่ายให้และฝ่ายรับ และยังคงประกอบด้วยสิ่งที่จะสืบทอด ทั้งยังประกอบด้วยทัศนคติที่จะรับหรือไม่รับอีกด้วย ทัศนคติที่จะรับนั้นต้องเป็นเชิงบวกหรือนิมาน (Positive) ซึ่งฝ่ายให้จะต้อง

พยายามก่อให้เกิดขึ้นในจิตใจของฝ่ายรับให้ก่อน ทั้งนี้ทัศนคติและพฤติกรรมนี้เปลี่ยนแปลงได้ด้วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ แมคไกวร์ (McGuire อ้างใน พิชนี วรกวิน 2522 : 71 - 72) ได้อธิบายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน คือ การเอาใจใส่ (Attention) ความเข้าใจ (Comprehension) การยอมรับ (Acceptance) ซึ่งมี 3 แบบคือ การยอมทำตามเพื่อผดตอบแทนหรือการยอมรับ การเทียบเคียงอาจเพื่อให้คล้ายคลึงกับผู้อื่นหรืออยากเลียนแบบ และการยอมรับเข้าเป็นส่วนตนเพื่อประโยชน์ตน การเก็บเอาไว้ (Retention) และขั้นสุดท้ายคือการกระทำ (Action) เพื่อแสดงการมีทัศนคติต่อสิ่งนั้น

ส่วนเฉพาะการยอมรับเอาสิ่งที่เผยแพร่ของบุคคลใด ๆ นั้น คณะสังคมาสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2517 : 40) กล่าวว่า เป็นกระบวนการทางสมอง ซึ่งซับซ้อนและต่อเนื่องเป็นระยะ 5 ระยะ คือ ระยะต้นตัว ระยะสนใจ ระยะเฝ้าระวังทางใต้ทางเสีย ระยะทดลองดู และระยะยอมรับเอาเข้ามาปฏิบัติจนเป็นนิสัย

สำหรับความเร็วหรือช้าของการเผยแพร่ นั้น สภาพของผู้รับมีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างมาก ดังที่ อภรณ์พันธ์ จันทรวงศ์ (2524 : 8) กล่าวว่า พวกเขาที่รับสิ่งใหม่ได้เร็วที่สุดคือวัยรุ่นเด็กหรือกลางคน พวกเขาชอบอ่านหนังสือพิมพ์อ่านได้หลายรสไม่ว่าเรื่องใด ฐานะเศรษฐกิจปานกลางถึงสูง ชอบสมาคมกับคนแปลกหน้าและทุกวัยทุกชั้น ยินดีร่วมและตอบเป็นหัวเรียวหัวแรงชักชวนคนอื่นให้ร่วมในงานส่วนรวม พวกเขาที่รับได้ช้าได้แก่พวกตรงกันข้ามกับที่กล่าวมา คือวัยสูงอายุ ไม่ชอบหนังสือพิมพ์เลย ฐานะเศรษฐกิจต่ำยาก การสมาคมไม่เอากับใคร และงานของส่วนรวมไม่เอาด้วย

ในการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรมอาจทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกาลเทศะและบุคคล เมื่อวันที่ 13 - 15 กรกฎาคม 2521 คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของยูเนสโกแห่งประเทศไทยได้จัดประชุมพิจารณา ร่างนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้น ณ เซ็นทรัลครีนิทรี จังหวัดกาญจนบุรี (2524 : 17 - 20) ในการนี้ได้กำหนดแนวนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติไว้ 9 ข้อ แต่ละข้อได้กำหนดวิธีดำเนินการทั่วไปกำกับไว้ด้วย แต่ละข้อมีวิธีการดำเนินการแตกต่างกัน บางข้อมีหลายวิธี รวมได้ทั้งหมด

23 ข้อ สรุปได้ดังนี้ คือ จัดตั้งหน่วยงานวัฒนธรรมระดับชาติ เพื่อประสานงานกันทั้งระบบ ใช้สื่อมวลชนช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่และให้การศึกษากับประชาชน บรรลุความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ในหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ จัดให้คณะศิลปินจากภูมิภาคต่าง ๆ ได้หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนสลับกันไปแสดงในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ และทางประเทศ ออกวารสารและสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมตลอดจนผลการค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรม สํารวจสมบัติวัฒนธรรมของชาติที่จะต้องบูรณะซ่อมแซม โดยระดมสรรพกำลังทั้งในและนอกประเทศ เพื่อการนี้ จัดให้มีสถาบันเพื่อการศึกษาถ่ายทอด ค้นคว้าวิจัยด้านวัฒนธรรมที่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง จัดให้มีการรวมกลุ่มศิลปินหรือผู้นิยมวัฒนธรรมพื้นบ้าน จัดสถานที่ตั้งเป็นศูนย์วัฒนธรรม จัดประกวดและเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้องของศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัย อบรมพระภิกษุสามเณร เพื่อเกิดความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ศึกษาค้นคว้าวิจัยทางศาสนา เพื่อการป้องกันการบ่อนทำลายศาสนา จัดสอนศาสนาแก่คนทุกระดับชั้นและผลิตครู เพื่อการนี้ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาใจใส่ดูแลศาสนสถาน ศาสนวัตถุและศาสนพิธีให้ปลอดภัยและถูกต้องอยู่เสมอ อบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทั้งระยะสั้นและยาว รวมทั้งให้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมทั้งในและนอกท้องถิ่น จัดให้มีการยกย่องให้เกียรติแก่ศิลปินหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม ตลอดจนวางมาตรการส่งเสริมให้สามารถยังชีพได้ตามสมควร จัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กว้างขวาง ผลิตศิลปกรรมและอุตสาหกรรมพื้นบ้านให้เป็นสินค้า รวมทั้งจำลองศิลปวัตถุที่มีความสวยงามดีเกินเพื่อจัดแสดงเผยแพร่หรือจำหน่าย

สำหรับวิธีการในการอนุรักษ์และสืบทอดคตินานาชาติอันนั้น ไม่มีผู้ใดเสนอแนะไว้อย่างครอบคลุมทั้งหมด มีก็เฉพาะบางสาขาเท่านั้น เช่น ชีวะ ธรณีวิทยาและคณะ (2525 : 116 - 117) ได้เสนอแนะวิธีการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี "อิตลิมสอง" ซึ่งเป็นประเพณีท้องถิ่นอีสานหลายประเพณีที่จักในรอบปี ว่าควรทำโดยจัดให้มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ทาทางให้หน่วยงานเอกชนต่าง ๆ จัดประเพณีดังกล่าวขึ้น รัฐต้องมีนโยบายให้สถานศึกษาต่าง ๆ เป็นผู้นำหรือจัดกิจกรรมเหล่านี้ร่วมกับชุมชน จัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมแก่สภาพสังคมปัจจุบัน กำหนดให้มีเรียนในหลักสูตรสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทางราชการส่งเสริมให้

ชุมชนจัดประเพณีเทศาน้ำใจให้มาก และรัฐพึงสนับสนุนด้านงบประมาณให้มากขึ้น ทั้งได้เสนอแนะการนำประเพณีดังกล่าวไปใช้ในการจัดการศึกษาด้วยว่า ให้กำหนดเป็นเนื้อหาในหลักสูตร ให้สถานศึกษาทำการเผยแพร่ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ จัดอบรมสัมมนาผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้อง จัดให้มีชุมนุมหรือชมรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีในสถานศึกษา จัดทำเอกสารหรือคำราเกี่ยวกับประเพณีให้เหมาะสมกับระดับการศึกษา กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาในการส่งเสริมและเผยแพร่ประเพณีในท้องถิ่น ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขยายงานไปสู่สถานศึกษาในระดับท้องถิ่น สถานศึกษาในท้องถิ่นติดต่อประสานงานกับศูนย์วัฒนธรรมในจังหวัด และให้สถานศึกษาเป็นผู้นำหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน

คณาจารย์บ้านอ้อธานีอีกท่านหนึ่งซึ่งได้เสนอแนะวิธีการในการอนุรักษ์และสืบทอดไว้คือเพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมือง สมจิตร กัญญาศิริ (2524) ได้เสนอแนะวิธีปลูกฝังให้ชาวสุรินทร์สนใจในเพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมืองสุรินทร์ว่า ให้สถานศึกษาทุกสถาบันและทุกระดับจัดกิจกรรมเพลงส่งเสริมพื้นเมือง การละเล่นพื้นเมืองดนตรีพื้นเมือง พอเพลง แมเพลงอย่างจริงจัง วัตถุประสงค์ร้องเพลงพื้นเมืองให้บ่อยครั้ง และควรมีการปฏิบัติกันเพลงพื้นเมืองทั้งทางด้านทำนองและความหมายทางสื่อมวลชน

บทบาทครูต่อการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของสังคมนั้น ในสังคมปัจจุบันครูยิ่งทวีความสำคัญในบทบาทดังกล่าวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการดำรงชีวิตในสังคมซับซ้อนและสับสน ดังที่สุจริต เพียรชอบ (2514 : 108 - 117) ได้กล่าวถึงหน้าที่ครูต่อสังคมไว้ว่า ครูควรมีบทบาททั้งในด้านการให้การศึกษา การอบรมศีลธรรมจรรยา และการถ่ายทอดวัฒนธรรม ครูควรเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน มีบทบาทในการเป็นผู้นำร่วมกับศิษย์และวิเคราะห์สังคม รู้จักสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทั้งบทบาทในการปฏิรูปสังคม ทั้งนี้คงด้วยเหตุว่าครูเป็นผู้มีการศึกษาก็ มีวิจารณ์ญาณ และพร้อมที่จะพัฒนาความรู้ไปสู่แนวทางที่พึงประสงค์ ทางกรมการฝึกหัดครูซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการฝึกหัดครูก็ตระหนักในหน้าที่ครูต่อสังคมเป็นอย่างดี พยายามที่จะสร้างหลักสูตรการศึกษาให้อำนวยประโยชน์ครบทุกด้านแก่ครูในกาณนี้อยู่แล้ว ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้าว่า กรมการฝึกหัดครูมุ่งผลิตครูใหม่มองเห็นคุณค่าในการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ ไม่เห็นความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรม มีความรู้ ความเข้าใจ

มีทัศนคติที่เล็งอำนาจของการพัฒนาท้องถิ่น มีคุณสมบัติเหมาะสม และสอดคล้องกับ
ภาวะแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ (กรมการฝึกหัดครู 2519 : 2 - 6)

อนึ่ง จุดมุ่งหมายของกรมการฝึกหัดครูดังกล่าวข้างต้น ขณะนี้ได้มีแนวปฏิบัติ
เพื่อให้สอดคล้องกันไปพอสมควรแล้ว กล่าวคือ นอกจากจะมีการปรับปรุงหลักสูตรการ
ฝึกหัดครูให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นแล้ว ตามระเบียบกระทรวงศึกษา
ธิการว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพ พ.ศ. 2523 กระทรวงศึกษาธิการได้
มีคำสั่งตั้งวันที่ 20 พฤษภาคม 2523 ให้ตั้งศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพขึ้นในสถาน
ศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 51 แห่ง ในคำสั่งนี้ให้วิทยาลัยครูทุกแห่ง
ทั่วประเทศเป็นศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523) และ
หลังจากการแต่งตั้งดังกล่าว วิทยาลัยครูจำนวนมากก็ได้มีโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริม
และปลูกฝังวัฒนธรรมแก่นักศึกษาและประชาชนอยู่เสมอ ดังที่ปรากฏข่าวความสือมวลชน
ต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ (กรมการฝึกหัดครู 2524 : 96 - 100) โครงการดังกล่าวก็
คาดหวังที่จะให้นักศึกษาที่จะไปเป็นครูในอนาคต ได้เข้าใจทิศทางการพัฒนาและส่งเสริม
วัฒนธรรมแก่ชุมชนมากขึ้น

วิธีการที่ครูจะเข้าไปมีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของสังคม
นั้น นอกจากจะกระทำได้โดยการอบรมสั่งสอน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกระทำ
คนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว สุจริต เพียรชอบ (2514 : 110 - 112) ยังกล่าวว่า
ครูพึงเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ซึ่งตรงกับข้อเสนอของกมล รอดคล้าย (2526 :
79 - 82) ที่กล่าวว่าบทบาทครูในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมนั้น นอกจากจะทำ
ได้โดย ทำการค้นคว้าศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีในการ
ปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันแล้ว ครูพึงเข้าร่วมกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชนด้วย

อนึ่ง การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนนั้น นอกจากครูจะอยู่ในสภาพเป็นผู้ให้
ประโยชน์แก่ชุมชนแล้ว ครูยังจะได้รับประโยชน์จากชุมชนอีกด้วย เพราะชุมชนยอม
เป็นแหล่งความรู้ที่แท้จริง ที่ครูจะได้นำความรู้เหล่านั้นกลับไปสู่ชุมชนอีกทีหนึ่ง นอกจาก
นั้นการศึกษาจากชุมชนยังเป็นการศึกษาจากประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่ก่อให้เกิดการ
เรียนรู้ได้ดีที่สุดในทัศนะของนักการศึกษาปัจจุบัน และเอเดการ์ เกล ผู้ให้
กำเนิดทฤษฎีการวิจัยประสบการณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในทางวัฒนธรรมจึงเป็น

ทั้ง การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไปพร้อมกัน

โอกาสในการ เข้าไปมีบทบาทในการ อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือคหิชาชาวบ้านของครูนั้น ครูภาษาไทยนั้นว่ามีโอกาสในการสร้างบทบาทที่สูงกว่าครู วิชาอื่น ๆ ทั้งนี้ นอกจากหลักสูตรการฝึกหัดครูในวิชาเอกหรือโทภาษาไทยได้มีรายวิชา เกี่ยวกับคหิชาบ้านให้ได้ศึกษาโดยตรงแล้ว เมื่อจบไปสอนวิชาภาษาไทยก็ได้เกี่ยวข้องกับ คหิชาบ้านอีกเป็นอันมาก เช่น อาจสอนรายวิชา ท.031 (ภาษาถิ่นวัฒนธรรม) โดยตรง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชุมชนหรือชมรมที่สังกัดหมวดภาษาไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ภาษาและวัฒนธรรม ประกอบกับหนังสือนอกเวลาวิชาภาษาไทยในปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่ง มีเนื้อหาเกี่ยวกับคหิชาบ้านโดยตรง และหนังสือเนื้อหาเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะมีเพิ่ม มากขึ้นเรื่อย ๆ อนึ่ง วิชาวรรณคดีไทยนั้นเกี่ยวข้องกับคหิชาบ้านอยู่มาก วรรณคดี บางเรื่องมีเนื้อหาที่แยกออกจากคหิชาบ้านได้ เช่น ขุนช้างขุนแผน ไกรทอง ลิลิตพระลอ พระสุธน ฯลฯ วิธีการในการสอนวรรณคดีก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับคหิชา บ้านอยู่มาก ดังที่ บุญเหลือ เพ็ญสุวรรณ (2517 : 46) ได้กล่าวถึงการสอน วรรณคดีว่า "วรรณคดีเป็นศิลปะที่อาศัยภาษาเป็นวัสดุอย่างหนึ่ง ผู้อ่านต้องรู้ภาษากว้าง รู้อชีวิตกว้างจึงจะเข้าถึงวรรณคดี" การที่จะให้รู้ภาษากว้างยอมจะสืบสาว ไปถึงภษา ดินอย่างลึกแต่ยังไม่ได้ การจะให้รู้ชีวิตกว้างยอมจะต้องอาศัยวิถีการทางคหิชนวิทยา ไม่มากนักน้อ ทั้งเรื่องราวชีวิตในวรรณคดีบางเรื่องก็เป็นเรื่องราวของคหิชาบ้าน ที ๆ นี้เอง และเทคนิคในการ เข้าถึงศิลปะแห่งวรรณคดีและศิลปะแห่งคหิชาบ้านก็เป็น อย่างเดียวกัน

เหตุผลบางประการที่ยกมาทางด้านนี้ คงจะเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ครูภาษาไทยมีโอกาสดูสูงมากในการ เข้าไปมีบทบาทในการ อนุรักษ์และสืบทอดคหิชาบ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอนคือ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคหิชาบ้านอีสาน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ อนุรักษ์และสืบทอดคหิชาบ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคณาจารย์บ้านอีสาน

ผลงานการค้นคว้าศึกษาคณาจารย์บ้านอีสานมีปรากฏออกมามากพอสมควร และสม่ำเสมอ ตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ความสนใจเป็นอันมากในการศึกษาค้นคว้าถึงกล่าวมีสาเหตุมาจากความสนใจที่จะพัฒนาด้านต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสำคัญ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการค้นคว้าศึกษา มากกว่าการค้นคว้าวิจัย และมักเป็นการศึกษารายย่อยเพื่อจุดประสงค์เฉพาะอย่างเช่น เพื่อการอาสาพัฒนาของนิสิตนักศึกษา เพื่อปฏิบัติการทางจิตวิทยา และการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล เป็นต้น การทำการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมโดยตรงที่เผยแพร่กว้างขวางเป็นที่รู้จักทั่วไป ได้แก่การศึกษาของพระอรียานูวัตร แห่งจังหวัดมหาสารคาม นายจากรุบุตร เรืองสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริวัฒน์ คำวันสา แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร นายปรีชา พิณทอง (หรือปริญญาโนภิกขุ) รองศาสตราจารย์ชวรัช ปุณโณทก แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง และอาจารย์จากรุวรรณ (จันทร์ เกษ) ธรรมวัตร แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตมหาสารคาม เป็นต้น การศึกษาทางคณาจารย์บ้านอีสานจำนวนมากอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ประกาศจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมเมื่อ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา การค้นคว้าครั้งนี้วิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบทบาทเป็นผู้นำสำคัญ อย่างไรก็ตาม การค้นคว้าวิจัยอย่างเป็นระบบก็ปรากฏไม่มากนัก เท่าที่ประมวลได้มีดังนี้

จากรุณี กองพลพรหม (2516) วิจัยเรื่อง "คุณค่าคณาจารย์หมู่บ้านเมืองเก่า" จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคณาจารย์หมู่บ้านเมืองเก่าไว้เป็นหมวดหมู่ ศึกษาคุณค่า แปรความและวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง ผลการรวบรวมข้อมูลจำแนกได้เป็น เพลงกล่อมเด็ก 10 บท เพลงหยอกเด็ก 7 บท ญา 114 บท นิทาน 12 เรื่อง โดยแบ่งเป็นนิทานเรื่องสัตว์ นิทานคติ นิทานมุขตลกหยาบโตน มุขตลกนักบวช มุขตลกเจ้าปัญญาและนิทานทรงเครื่อง ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า คณาจารย์หมู่บ้านเมืองเก่า มีคุณค่าอันประจักษ์ สุนทรีย์และจริยศาสตร์ อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นจินตนาการ ชีวิตความเป็นอยู่และมาตรฐานทางสังคมของชาวบ้านเมืองเก่า

ต่อมา ปรีชา อุตระกุล (2520) ได้ศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบด
 รังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อจำแนกประเภทของข้อมูลวรรณกรรม
 พื้นบ้านตามรูปแบบ (Form) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมพื้นบ้านกับ
 ประวัติสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ระบบครอบครัวและเศรษฐกิจ ตลอดจนความเชื่อ
 ประเพณี กานิยมของชาวคำบดรังกาใหญ่ เพื่อดูว่าวรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้มี
 ลักษณะร่วมกับกฎดึกดำบรรพ์ของวรรณกรรมพื้นบ้าน (Eric Laws of Folk
 Narrative) ของ เอกเซด ออริก (Axel Olrik) เพียงไร ปรากฏว่า
 ได้วรรณกรรมพื้นบ้านทั้งสิ้น 88 เรื่อง จำแนกได้เป็นนิทานทรงเครื่อง 8 เรื่อง
 ประวัติ 3 เรื่อง นิยาย 7 เรื่อง นิทานคติ 11 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 5 เรื่อง
 และนิทานมุขตลก 54 เรื่อง ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า วรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบด
 รังกาใหญ่ สะท้อนให้เห็นประวัติและสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ระบบครอบครัวและ
 เศรษฐกิจ ความเชื่อ ประเพณี กานิยม กฎดึกดำบรรพ์ของเอกเซด ออริก มีความ
 สอดคล้องและมีลักษณะร่วมกับวรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบดรังกาใหญ่อย่างเห็นได้ชัด
 นอกจากนั้นวรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบดรังกาใหญ่บางเรื่องมีโครงเรื่องหรือเหตุการณ์
 บางตอนคล้ายคลึงวรรณคดีแบบฉบับ

ในปีเดียวกันนี้ ศรีสุภา เอื้อนกรินทร์ (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
 "วรรณกรรมพื้นบ้านผู้ไทย คำบดเรณู จังหวัดนครพนม" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนก
 ประเภทวรรณกรรมพื้นบ้านผู้ไทย คำบดเรณู จังหวัดนครพนมตามรูปแบบ (Form)
 และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมพื้นบ้านกับชีวิตความเป็นอยู่ แนวคิดของคนใน
 ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่วรรณกรรมชาวผู้ไทย และเพื่อส่งเสริมความ
 เข้าใจอันดีต่อชาวผู้ไทย ผลการรวบรวมปรากฏว่าได้นิทานทั้งสิ้น 82 เรื่อง จำแนกได้
 เป็นนิทานทรงเครื่อง 5 เรื่อง ประวัติ 4 เรื่อง นิทานคติ 26 เรื่อง นิทานเรื่อง
 สัตว์ 5 เรื่อง นิยาย 12 เรื่อง และนิทานมุขตลก 30 เรื่อง ผลการศึกษวิเคราะห์
 พบว่า นิทานของชาวผู้ไทยได้รับอิทธิพลมาจากชาดกและนิทานของชาวไทยถิ่นอื่น การ
 เล่าเป็นไปเพื่อความสนุกสนานและแทรกคติธรรม นิทานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็น
 อยู่ของชาวผู้ไทยที่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดีซึ่ง
 มีค่านิยมค่านับถือพุทธศาสนา ยกย่องคนมีอำนาจและคนมีเงิน เคารพผู้อาวุโส รักพวกพ้อง

มีเมตตา รักอิสระ สนุกสนาน ยกย่องความดีต่าง ๆ และมีความเชื่อในผีต่าง
เทวดา

เขตตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วน ได้แก่จังหวัดสุรินทร์
บุรีรัมย์และศรีสะเกษ เป็นเขตที่มีภาษาพูดออกจนประเพณีบางประการแตกต่างไปจาก
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นที่อาศัยหนาแน่นของชนกลุ่มน้อย
2 กลุ่มคือ ชาวส่วยและเขมร ความแตกต่างนี้สามารถแยกได้ชัดเจน ซึ่งควรเรียก
ชื่อว่า "วัฒนธรรมอีสานใต้" ในเขตวัฒนธรรมนี้ ได้ปรากฏผลการวิจัยอยู่ 2 เรื่อง
คือ

ยุพดี จรรย์านนท์ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษานิทานชาวบ้าน
ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์" เพื่อรวบรวมนิทานชาวบ้าน
และศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น ให้เห็นลักษณะทั่วไปของชีวิต ตลอดจนค่านิยมทางสังคม
เพื่อชี้ให้เห็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเผยแพร่คุณค่าคตินิทานชาวบ้านในท้องถิ่นให้เป็นที่
รู้จักทั่วไป นิทานที่รวบรวมได้มี 53 เรื่อง แบ่งสารัตถะตามระบบวรรณคดีของ สติช
ทอมป์สัน (Stith thompson) ได้ 13 หมวด ผลการศึกษาปรากฏว่านิทาน
ชาวบ้านได้แสดงให้เห็นสภาพชีวิตของสังคมเกษตรกรรม ค่านิยมทางสังคมที่เป็นผล
สืบเนื่องมาจากอิทธิพลของศาสนาพุทธ มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ และยังพบว่า
นิทานชาวบ้านของตำบลจอมพระ ได้บันทึกสภาพความเป็นอยู่ ค่านิยมทางสังคม
ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของคนสมัยก่อน

ผู้ศึกษาค้นคว้าบ้านกุดอีสานใต้อีกผู้หนึ่งคือ สมจิตร กัดยาภิรี (2524)
ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์
นำมาวิเคราะห์คุณค่าด้านภาษา สังคมวิทยา จริยศาสตร์ จิตวิทยา ดนตรี ธรรมเนียม
และการแสดงการละเล่นพื้นเมือง นอกจากนี้เพื่อประมวลความคิดเห็นของนักศึกษา
และประชาชนจังหวัดสุรินทร์ เกี่ยวกับคุณค่าของเพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมือง
ผู้วิจัยได้รวบรวมเพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมืองที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ
แล้วนำมาวิเคราะห์คุณค่าด้านภาษาและด้านอื่น ๆ ตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้น หลังจากนั้น
จึงสร้างแบบสอบถาม 1 ชุด เพื่อถามนักศึกษาวิทยาลัยศรีสุรินทร์วิชาเอกภาษาไทย
ทั้งภาคปกติและภาคบุคลการ จำนวน 100 คน และประชาชนชาวสุรินทร์ในเขต

อำเภอเมือง 100 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ ผลปรากฏว่า เพลงพื้นเมืองของจังหวัด สุรินทร์มีคุณค่าด้านอารมณ์ คนตรี ภาษา สังคมวิทยามาก ในด้านวัฒนธรรม นักศึกษา เห็นว่า เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมืองของชาวจังหวัดสุรินทร์มีคุณค่าด้านภาษา สังคม วัฒนธรรม คนตรี และลีลาท่าร่ามาก นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการปลูกฝัง ชาวสุรินทร์ทุกวัยให้สนใจ เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมืองคือ ให้สถาบันการศึกษาทุกสถาบันทุกระดับจัดกิจกรรมส่งเสริม เพลงพื้นเมืองและการละเล่นพื้นเมือง สนับสนุนส่งเสริมคณะคนตรีพื้นเมือง พ่อเพลง แม่เพลงอย่างจริงจัง และจัดประกวด เพลงพื้นเมืองบ่อยครั้ง นักศึกษาและประชาชนเสนอว่าควรมีการ ปกปักรักษา เพลงพื้นเมือง ทั้งด้านทำนองและความหมายทางสื่อมวลชน

จากรายงานผลการวิจัยทุนรัชดาภิเษกสมโภช ปี 2523 ของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาบ้านอีสานอยู่เรื่องหนึ่ง คือการวิจัย ของจารุณี กองพลพรหม (2523) เรื่อง "โลกทรรศน์ : วรรณกรรมพื้นบ้าน หมูบ้านขามธาตุขอนแก่น" การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมวรรณกรรม พื้นบ้าน หมูบ้านขามธาตุไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ศึกษาโลกทรรศน์ของวรรณ กรรมพื้นบ้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา ค้นคว้าภาษาถิ่น การพัฒนาประเทศ ผลการรวบรวม จำแนกได้เป็นเพลงกล่อมเด็ก 12 บท เพลงหยอกเด็ก 2 บท นิทาน 33 เรื่อง ญา 7 ส่วน และจารีต ประเพณี ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า วรรณกรรมพื้นบ้านหมูบ้านขามธาตุ อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายในรูปแบบของสังคม เกษตรกรรม แต่ก็มีระเบียบกฎเกณฑ์ประเพณีอันดีงาม ชาวบ้านต่างมีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกัน มีความผูกพันกับธรรมชาติและสิ่งที้นอกเหนือจากธรรมชาติ มีความเชื่อใน เรื่องผลบุญแห่งการทำความดี ที่เกินชาติก็คือ ชาวบ้านขามธาตุมีจิตใจศรัทธาในพุทธ ศาสนา มีความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเจดีย์พระธาตุขามแก่น ซึ่งเป็นที่พึ่งทางใจ และคุ้มครองชาวบ้านให้พ้นจากอันตราย

การศึกษาวิจัยคตินักศึกษานบ้านอีสาน นอกจากจะทำการศึกษาเฉพาะแห่ง เฉพาะพื้นที่บางส่วนแล้ว ยังมีผู้ทำการศึกษารอบคลุมทั่วทั้งภูมิภาค คือการวิจัย ของ ชีระ รุญเจริญ ประสิทธิ์ คุณรัตน์ และอุดม บัวตรี (2525) ทั้งนี้โดย

การสนับสนุนของโครงการสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในหัวข้อเรื่อง "การวิเคราะห์ประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสาน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา" (แต่ชื่อหัวข้อวิจัยบนหน้าปกนอกเป็น การวิเคราะห์ประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสาน ที่มีผลต่อการศึกษา) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเพณีฮีตสิบสอง ในเชิงความมุ่งหมาย วิธีการ กิจกรรม และประโยชน์ เพื่อศึกษาสภาพของประเพณีฮีตสิบสอง ความเปลี่ยนแปลง แสวงหาวิธีการอนุรักษ์และส่งเสริม ตลอดจนเพื่อเสนอแนะการนำประเพณีดังกล่าวไปใช้ในการจัดการศึกษา การวิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสารและผู้นรู้ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และสังเกตจากสถานการณ์จริง ตัวอย่างประชากรได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตร เจ้าอาวาสวัด ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ศึกษาธิการอำเภอและจังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดอุบลราชธานี สุรินทร์ และนครพนม โดยสุ่มมาจำนวน 590 คน พบว่า

1. ประเพณีฮีตสิบสองจะเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและการทำนาเป็นสำคัญ
2. โดยทั่วไป ความมุ่งหมาย วิธีการ กิจกรรม และประโยชน์ในการจัดทั้ง 12 ประเพณีคล้ายคลึงกันในทุกชุมชนภาคอีสาน มีแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดของวิธีการและกิจกรรมในการจัด
3. ประเพณีที่ยังปฏิบัติอยู่ครบเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท ได้แก่ บุญเวส บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา และบุญกฐิน ประเพณีที่จัดบ้างปีและบางท้องถิ่น ไม่ได้จัดทำแล้วได้แก่ บุญเข้ากรรม บุญคูณลาน บุญข้าวจี บุญบ่องไฟ และบุญช่าฮะ
4. ประเพณีที่จัดทุกปีมีคนรวมมาก และประเพณีที่จัดบ้างปีมีคนรวมน้อย ซึ่งเนื่องมาจากการมุ่งประโยชน์ส่วนตัว ชาคความรู้จักความเข้าใจ และแปรษฐกิจ
5. ประชาชนมีความเชื่อความเลื่อมใสค่อนข้างมากในประเพณีซึ่งจัดทุกปี และมีความเชื่อความเลื่อมใสค่อนข้างน้อยในประเพณีที่จัดบ้างปี หรือไม่ได้จัดทำแล้ว ทั้งนี้เนื่องมาจากความไม่เชื่อมั่นในประเพณี การมองไม่เห็นประโยชน์และคุณค่าใน

ชีวิตประจำวัน และคิดว่าประเพณีเป็นเรื่องของคนแก่

ความเชื่อความเลื่อมใสประเพณีในปัจจุบันมีแนวโน้มลดลง

6. ความหมาย กิจกรรม และประโยชน์ของประเพณีมีการเปลี่ยนแปลง ในระดับปานกลาง ซึ่งเนื่องมาจาก การเปลี่ยนแปลงของสังคม และความบีบรัดทาง เศรษฐกิจและเวลา

7. ประเพณีทั้ง 12 ควรได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุญเวส บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา และบุญกฐิน ทั้งนี้ โดยใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ การส่งเสริมการจัดโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ควรปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมแก่สภาพการณ์ และกำหนดให้ศึกษาในหลักสูตรระดับต่าง ๆ

8. การให้การศึกษาด้านประเพณีเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง สถานศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมประเพณีหลาย ๆ อย่าง

มีงานวิจัยคณาจารย์บ้านอู่สวนที่ครอบคลุมทั่วทั้งภูมิภาคอีกชิ้นหนึ่ง คืองานวิจัย ของ จารุวรรณ จันทร์เกษ (2519) เรื่อง "แนวความคิดค่านิยมในวรรณกรรม ร้อยกรองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด ค่านิยมในวรรณกรรมร้อยกรองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากวรรณกรรมเรื่อง กาดะเกด นกกระจอก ท้าวคำสอนและอินทนิลาณ โดยการรวบรวมเอกสารแล้ว วิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ทำให้ได้ทราบถึงรูปแบบในการประพันธ์ ในการใช้คำ เปรียบเทียบแบบแผนของวรรณกรรมเรื่องกาดะเกด นกกระจอก ท้าวคำสอน และ อินทนิลาณ แสดงให้เห็นค่านิยมค่านิยมความไพเราะงดงามทางสำนวนโวหารพื้นเมือง คติชีวิต และความเชื่อทางวัฒนธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสืบทอดคณาจารย์บ้านอู่สวน

ในปัจจุบันการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการอนุรักษ์และสืบทอด คณาจารย์บ้านอู่สวนยังไม่ปรากฏมี อย่างไรก็ตามได้มีผู้ทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และมีประโยชน์ต่อการนี้ นั่นคือ การวิจัยเกี่ยวกับสภาพการสอนคณาจารย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ บทบาทครูในการสืบทอดคณาจารย์ เพราะการสอนก็นับเป็นการสืบทอดวิธีหนึ่ง คือ

วิมล คำศรี (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสอนคติชนวิทยาในวิทยาลัยครูภาคใต้" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคืออาจารย์ผู้สอนวิชาคติชนวิทยา 10 คน และนักศึกษาวิชาเอกและโทภาษาไทยซึ่งเรียนวิชาคติชนวิทยา 100 คน ในวิทยาลัยครูภาคใต้ 5 แห่ง คือวิทยาลัยครูสงขลา ยะลา ภูเก็ต นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนวิชาคติชนวิทยาสวนใหญ่มองเห็นคุณค่าของคติชนวิทยานักศึกษาส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชานี้ด้วยความสมัครใจ ผู้สอนได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาษาถิ่น ปริศนาและเพลงกลอนเด็กมาก แต่ให้ความรู้เรื่องสถาปัตยกรรมชาวบ้าน ละครชาวบ้าน ระบายชาวบ้านน้อย สิ่งที่ผู้สอนเน้นเป็นอันดับแรก ๆ คือความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและเนื้อหาของมูลประเภทต่าง ๆ วิธีการเก็บรวบรวมและประโยชน์ของข้อมูล ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างเห็นว่า หัตถ์สูตรและเนื้อหาของคติชนวิทยาน่าสนใจ น่าศึกษาเพราะมีประโยชน์ที่จะทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น เข้าใจในรูปแบบและพฤติกรรมสร้างสรรค์ของกลุ่มชนในท้องถิ่น ช่วยให้ผู้เรียนใจกว้างสามารถปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่นและเสริมสร้างความเข้าใจอันดีในกลุ่มชน และช่วยให้นักศึกษาได้อุรักษ์ พัฒนา ตลอดจนเผยแพร่ให้กว้างขวางออกไป แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับเวลาเรียน คำแนะนำสอนและกิจกรรม ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต่างเห็นว่า การเรียนการสอนคติชนวิทยาจะมีประสิทธิภาพหากใช้วิธีสอนแบบปฏิบัติจริง แบบศูนย์การเรียน แบบสาธิต แบบอภิปราย รายงาน และมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง แต่ในทางปฏิบัติ ผู้เรียนเห็นว่าผู้สอนมักใช้แบบบรรยายและบอกจดย่อยมาก และต่างเห็นว่าแหล่งวิชาในท้องถิ่น ผลงานของนักศึกษา ศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัยเป็นแหล่งเอกสาร ที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนมากที่สุด แต่ครูผู้สอนก็ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เพราะมีปัญหาหลายประการ ด้านกิจกรรมเสริมหัตถ์สูตร ครูอาจารย์ นักศึกษาต่างเห็นคุณค่าและได้ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมขึ้นหลาย ๆ ประเภท ประเภทที่เน้นมาก เช่น กิจกรรมส่งเสริมภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น แต่มีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น มีเวลาน้อย

ในปี พ.ศ. 2525 กมล รอดคล้าย (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับบทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย โดยสร้างแบบสอบถามขึ้นมา 1 ชุด เพื่อใช้

ในการรวบรวมความคิดเห็นของครูภาษาไทยเกี่ยวกับบทบาทในการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรมไทย ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การค้นคว้าศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาไทย จำนวน 203 คน ที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3 คือ จังหวัดพัทลุง สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และชุมพร โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีการฝึกมารยาทและปฏิบัติตนที่ดีในสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนจัดตั้งชุมนุมเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย จัดอบรมความรู้ด้านวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักเรียน ส่งเสริมการเรียนและทำงานรวมหมู่ และนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความเห็นในระดับมากที่สุดว่า ควรนำสิ่งประดิษฐ์และศิลปกรรมในท้องถิ่นออกเผยแพร่ จัดตั้งชมรมหรือสมาคมครูภาษาไทยขึ้น ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูงานด้านศิลปะและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนและผู้นำชุมชนหันมาศึกษาหรืออบรม ความรู้ด้านวัฒนธรรมไทย ด้านการค้นคว้าศึกษาของตัวเอง : ครูภาษาไทยมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ควรรวบรวมความรู้ด้านวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากแหล่งความรู้ในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมท้องถิ่นและงานประเพณีต่าง ๆ ศึกษาและทำความเข้าใจนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ด้านปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดว่า ควรให้คำแนะนำและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน แสดงความกตัญญูต่อบุพการี มีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และแต่งกายเหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม หรือภายหลัง (พ.ศ. 2524) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งกระจายอยู่สถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ นับเป็นสถาบันหนึ่งที่รัฐมุ่งหมายจะให้ เป็นศูนย์รวมของการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรม โดยเน้นหนักที่วัฒนธรรมท้องถิ่น บทบาทของศูนย์วัฒนธรรมดังกล่าว ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ 2 ท่าน ดังนี้

บำรุง สุขพรรณ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทและผลการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในการเผยแพร่ ฟื้นฟู พัฒนาการความคิดจิตใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อประชาชนในชนบท" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและประเมินผล โครงสร้าง หน้าที่ บทบาท และประสิทธิภาพของกรปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในการเผยแพร่ทางความคิด ทศนคติ ฟื้นฟูจิตใจ และวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อประชาชนในชนบท กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม ซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2523 จำนวน 51 ศูนย์ รวมประชากร 1,000 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยปรากฏว่า ความร่วมมือของประชาชนในการร่วมดำเนินการ ร่วมมือดีมากในทุกด้านที่ดำเนินงาน เช่น ด้านศาสนาและประเพณี สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนี้ พบว่ามีปัญหาในด้านการขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดงบประมาณ ขาดเจ้าหน้าที่ ขาดการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรม ส่วนในด้านปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานนั้น พบว่า ขอให้กำหนดนโยบายที่แน่นอน สนับสนุนนโยบายให้มากขึ้น ให้มีการดำเนินงานโดยต่อเนื่อง ให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานระดับจังหวัดที่แน่นอน และควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้มากขึ้น

อรพรรณ ศรีฟ้า (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูที่มีต่อการเรียนและการสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือ โดยสร้างแบบสอบถามขึ้นมา 1 ชุด เพื่อใช้ในการรวบรวมความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์วัฒนธรรมในวิทยาลัยครูที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือ ตัวอย่างประชากรคือ อาจารย์ภาษาไทย 72 คน และนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย 240 คน ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือซึ่งมีทั้งหมด 8 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจุบันศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครู ได้ดำเนินงานตามบทบาทในด้านการอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม และด้านการส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ส่วนบทบาทในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01

2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาไทยในวิทยาลัยครู กลุ่มภาคเหนือ อาจารย์และนักศึกษาคิดว่า ศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูควรจะทำเนื้องานตามบทบาทต่าง ๆ ดังนี้คือ ควรเน้นการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่หรือบุคคลสำคัญที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นหรือวรรณกรรมไทยเป็นสำคัญ ควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับท้องถิ่นทั้งในด้านภาษา วรรณกรรม และวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้มาก การอบรมวิทยากรหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ควรฝึกทักษะด้านการพูดและการอ่านต่าง ๆ ให้มาก งานด้านหอวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ศูนย์วัฒนธรรมวิทยาลัยครูควรจัดบริการสไลด์เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน และการละเล่นสำหรับเด็กเป็นสำคัญ

เมื่อปี พุทธศักราช 2523 ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลางประสานมิตร ได้มีโครงการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนชนชั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทำการวิจัยทุกภาคในประเทศไทย ได้ให้หนังสือระดับปริญญาโทฉบับนี้แยกย้ายกันไปทำการทดลองตามจังหวัดต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้ทำเป็นปริญญาานิพนธ์ อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ผู้ทำการวิจัยประกอบด้วย อุบลวรรณ ภาควานันท์ ชนิศา วิทยุณีเกียรติ วรรณิ์ ศิวกุล รัฐิมา ช่างไม้ และจุไร รังสิกรรพุม มีรายละเอียดดังนี้

อุบลวรรณ ภาควานันท์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การทดลองถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา" การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบ ผลการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีการสอนในห้องเรียน วิดีโอภาพยนตร์ กับการควบคุม ที่มีคือ ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของ

เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้มีจำนวน 60 คน ซึ่งสุ่มจากนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ปีการศึกษา 2523 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ทั้งนี้ให้แต่ละกลุ่มได้รับวิธีการที่แตกต่างกัน เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และโครงการฉายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการฉายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่ค่ายพักแรมมีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มที่ได้รับการฉายทอดด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฉายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนิก วัยวุฒิเกียรติ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การฉายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา เปรียบเทียบผลของการฉายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและกลุ่มทดลอง ซึ่งฉายทอดโดยวิธีสอนโดยอยู่ค่ายพักแรม วิธีสอนในห้องเรียน และกลุ่มควบคุมที่มีต่อความรู้และทัศนคติต่อมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลสหศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2523 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบทดสอบวัดความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และแบบสอบถามวัดทัศนคติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า การฉายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอนโดยอยู่ค่ายพักแรม ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มควบคุมและมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การฉายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอนในห้องเรียน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มควบคุม และมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรม

สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการถ่ายทอคมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอนโดยอยู่คายพักแรม มีความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรรณี สีวกุล (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การทดลองการถ่ายทอชมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม" เพื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอชมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีอยู่คายพักแรม วิธีสอนในห้องเรียน และวิธีควบคุม ที่มีต่อความรู้และมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2524 จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน โดยให้แต่ละกลุ่มได้รับวิธีการที่แตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนแบบอยู่คายพักแรม และวิธีสอนในห้องเรียน มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีอยู่คายพักแรมมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฐิติมา ช่างไม้ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การทดลองการถ่ายทอชมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดราชบุรี" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอชมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่คายพักแรม กับกลุ่มควบคุม ที่มีต่อความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2523 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่ม

ควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน โดยให้แต่ละกลุ่มได้รับวิธีการสอนแตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และโครงการถ่ายทอวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียนและวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุไร รังสิกรรพุม (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การทดลองการถ่ายทอมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการถ่ายทอมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มทดลอง ซึ่งถ่ายทอโดยวิธีสอนแบบอยู่อาศัยพักแรม วิธีสอนในห้องเรียน และกลุ่มควบคุม ที่มีต่อความรู้และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2523 จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบทดสอบวัดความรู้ และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้ง 3 วิธี คือสอนแบบอยู่อาศัยพักแรม วิธีสอนในห้องเรียน และวิธีสอนแบบควบคุม ทำให้ความรู้และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มอยู่อาศัยพักแรม มีความรู้และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มที่สอนในห้องเรียนและกลุ่มที่สอนแบบควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มที่สอนในห้องเรียนมีความรู้และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มที่สอนแบบควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับการ อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมในต่างประเทศ ได้พบการวิจัยของ แรนซัม (Ransom 1980 : 1166 -) แรนซัม ได้ทำการวิจัยการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตถึงปัจจุบันของชาวอลาสกาแถบอารกติกตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ปรากฏในวิถีชีวิตปัจจุบันและตำนาน วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันของชาวเอสกีโมแถบอารกติกตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ทำให้ชาวเอสกีโมดังกล่าวไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ในการศึกษานี้ได้ใช้วิธี "การ ปะทะสังสรรค์ โดยใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อ"

(Symbolic Interactionism) ใช้เวลาศึกษา 3 ปี เก็บข้อมูลตามหมู่บ้านต่าง ๆ โดยการสัมภาษณ์และบันทึกเสียง ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาสาขาัจนิยม (Realism) และปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ถึงวิถีชีวิตของชาวเอสกีโมแถบอารกติกตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้แม้การได้รับอิทธิพลสมัยใหม่อยู่บ้าง แต่ค่านิยมในอดีตก็ยังคงมีอยู่

ในสังคมปัจจุบัน นวัตกรรมเข้ามามีอิทธิพลสูง ทั้งนี้เนื่องความต้องการความสะดวกสบายแบบใหม่ในชีวิตของมวลมนุษย์ ปัญหาสำคัญทางวัฒนธรรมของสังคมชนิดนี้คือ มนุษย์ละทิ้งชีวิตแบบเดิมมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การเสนอให้ผู้คนหันกลับ ไปสนใจปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตแบบเดิมจึงเพิ่มความลำบากมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นการ อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงต้องใช้หลักจิตวิทยาในการจูงใจอย่างสูง ผลงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจูงใจมีปรากฏให้ศึกษาได้มาก ส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับจิตวิทยาการสอนและการสื่อสาร ในต่างประเทศ ชู (Choo 1964 : 1 - 20) เป็นผู้ที่หนึ่งที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ชูได้ทำการวิจัยเชิงทดลองในเรื่องเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของผู้ชักจูงต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ถูกชักจูง ชูชักจูงให้ผู้ถูกทดลองเชื่อว่า การสูบบุหรี่มิได้เป็นทิวการสำคัญต่อการเกิดมะเร็งที่ปอด ชูสื่อสารด้วยการเขียนข้อความชักจูงพิมพ์เป็นบทความเสนอต่อผู้ถูกทดลอง โดยบอกแก่ผู้ถูกทดลองกลุ่มหนึ่งว่า บทความนี้เขียนโดยนายแพทย์ผู้หนึ่งซึ่งทำการค้นคว้าวิจัยเรื่องมะเร็งในปอดโดยเฉพาะ ส่วนผู้ถูกทดลองอีกกลุ่มหนึ่งได้รับการบอกกล่าวว่าบทความนี้เขียนโดยบุคคลธรรมดาผู้หนึ่งซึ่งไม่ใช่ นายแพทย์ แต่มีความรู้เรื่องมะเร็งที่ปอดพอสมควร ผลการทดลองพบว่า

ผู้ถูกทดลองที่ได้รับการบอกเล่าว่าแพทย์ผู้ชำนาญงานด้านมะเร็งที่ปอด เป็นผู้เขียนบทความนั้น เปลี่ยนทัศนคติเชื่อตาม มากกว่าผู้ถูกทดลองอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการบอกเล่าว่า บทความดังกล่าวเขียนโดยบุคคลธรรมดาที่มีใจนายแพทย์ ผลจากการทดลองนี้ แสดงว่า ผู้มีความชำนาญงานยอมเป็นที่น่าเชื่อถือ และสามารถชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามได้มากกว่าผู้ไม่ชำนาญงาน

นอกจากนี้ก็มี การทดลองก่อนหน้าการทดลองของซูปีหนึ่ง ที่ผลการทดลองออกมาเหมือนกัน คือการทดลองของ อรอนสัน เทอร์เนอร์ และคาร์ลสมิท (Aronson, Turner and Carlsmith 1963 : 31 - 36) อรอนสัน และคณะทำการทดลองโดยนำคำประพันธ์ชิ้นหนึ่งในผู้ถูกทดลองอ่าน และเลือกเอาเฉพาะผู้ประเมินคำประพันธ์ชิ้นนั้นในเชิงลบมาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ต่อมาอรอนสันและคณะได้เสนอบทความอีกชิ้นหนึ่ง บทความนี้ประเมินคำประพันธ์ชิ้นดังกล่าวในเชิงบวก โดยผู้ถูกทดลองกลุ่มแรกวาทความประเมินคำประพันธ์นี้เขียนโดย ที. เอส. อีเลียต (T.S. Eliot) ซึ่งเป็นกวีมีชื่อเสียง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งได้รับการบอกเล่าว่า บทความนี้เขียนโดยนักศึกษาวินิจฉัยครูแห่งมหาวิทยาลัยชิชิปปี้คนหนึ่ง ผลการทดลองปรากฏว่า ผู้ถูกทดลองที่ได้รับการบอกเล่าว่าบทความดังกล่าวเขียนโดย ที. เอส. อีเลียต เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อคำประพันธ์นี้ไปในเชิงบวกมากกว่า แสดงให้เห็นว่า ผู้มีความชำนาญงานมีประสิทธิภาพในการชักจูงมากกว่าผู้ไม่ชำนาญงาน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการชักจูงจิตใจในประเทศไทย มีของ วิภาพรหม กนิษฐนาคะ (2519) เรื่อง "วิธีการโน้มน้าวใจประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เข้าร่วมขบวนการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์" มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงวิธีการและหลักการทางจิตวิทยาที่คอมมิวนิสต์ใช้ในการโน้มน้าวใจประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้รวมขบวนการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ กลุ่มตัวอย่างเป็นอดีตผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเข้ามามอบตัวอยู่ ณ ค่ายทหารจังหวัดสกลนคร ระหว่าง พ.ศ. 2514 - 2516 จำนวน 40 คน เป็นชาย 33 คน หญิง 7 คน อายุระหว่าง 17 - 41 ปี เคยทำงานอยู่ป่ามาแล้วเป็นเวลา 1 - 12 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณหาคารอยละ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ก่อการร้าย

คอมมูนิสต์ใช้วิธีการ เสนอให้รางวัลและกระตุ้นให้เกิดความกลัว ซึ่งเป็นการเสริมแรงตามทฤษฎีการเรียนรู้ ใช้วิธีเสนอข้อมูลด้านเดียว ใช้บุคคลที่มีบุคลิกเป็นที่เชื่อถือไว้ใจได้ มีความรู้ในเรื่องการติดต่อที่มาทำหน้าที่ชักจูง ใช้ขบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามแนวความคิดของซิมบาร์โด คือ 1. ตำแหน่งหรือฐานะเริ่มแรกของบุคคล 2. ความสนใจที่มีต่อผู้ทำหน้าที่ติดต่อชักจูงและข่าวสารข้อมูล 3. ความเข้าใจในข่าวสารที่ชักจูง และ 4. แรงจูงใจทั่วไปและแรงจูงใจเฉพาะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย